

Tiskové informace

**NÁRODNÍ TECHNICKÉ MUZEUM > KOSTELNÍ 42 > 170 78 PRAHA 7 > WWW.NTM.CZ
KONTAKT PRO MÉDIA > ALICE.TRISKOVA@NTM.CZ > 220 399 253 > 777 710 834**

Národní technické muzeum v roce stého výročí svého založení

Tisková konference 1. 10. 2008

Z historie Národního technického muzea

Národní technické muzeum patří k nejstarším a nejvýznamnějším muzeím techniky v Evropě. Před sto lety bylo založeno jako místo pro dokumentaci a shromažďování hmotných dokladů technického pokroku v českých zemích, čímž začalo naplňovat své hlavní poslání – přispívat k pochopení povahy a smyslu vývoje moderní civilizace.

Muzeum má statut ústředního muzea České republiky a vědeckého pracoviště s funkcí dokumentační, prezentační, metodickou a informační v oblasti historie vědy a techniky. Základem jeho činnosti jsou sbírky, vytvářené jako paměť společnosti. Ty čítají přes 49 000 evidenčních jednotek. Dokumentují vývoj astronomie, exaktních věd, geodézie, hornictví, hutnictví, strojírenství, měření času, fotografické a filmové techniky, elektrotechniky, akustiky, dopravy, telekomunikační techniky, polygrafie, techniky v domácnosti, hracích strojů, chemie a potravinářství, architektury, stavitelství a průmyslového designu. V expozicích muzea bylo před rekonstrukcí vystaveno cca 5 000 sbírkových předmětů. Ročně muzeum navštívilo kolem 200 000 návštěvníků.

Součástí NTM je archiv čítající více než 800 archivních fondů, rozsáhlý soubor fotografií, výkresů a grafiky, Archiv architektury a stavitelství s 208 archivními fondy a specializovaná historická knihovna s více než 200 000 svazky odborné literatury.

1908 – Založení muzea

5. července 1908 – zakládací manifestační schůze Technického muzea pro Království české. Z podnětu profesorů C. a k. české vysoké školy technické bylo založeno české technické muzeum jako vzdělávací instituce pro techniky i širokou veřejnost. Základem muzejních sbírek se staly exponáty z Jubilejní výstavy Obchodní a živnostenské komory v Praze z roku 1908.

1910 – Otevření muzea

13. března 1910 – zakládací schůze Spolku Technického muzea pro Království české. Byl vytvořen právní rámec muzea a ustaveny tzv. odborné skupiny, základ organizační struktury. Počátek tvorby sbírkového fondu, akvizice, pořádání přednášek a odborných exkurzí, později instalace vlastních expozic.

28. září 1910 – otevřeny první expozice muzea ve Schwarzenberském paláci v Praze na Hradčanech.

1941 – Vybudování budovy muzea na Letné

1938 – 1941 – stavba muzejní budovy na Letné podle návrhu architekta Milana Babušky.

1942 – odebrání budovy muzeu a její přidělení protektorátnímu ministerstvu pošt. Přestěhování sbírek muzea ze Schwarzenberského paláce do objektu karlínské Invalidovny.

1948 – navrácení části budovy a Letné Technickému muzeu.

1951 – Zestátnění muzea

Únor 1951 – zestátnění muzea s novým názvem Národní technické muzeum.

1999–2010

1999 – navrácení celé budovy muzejním účelům.

2003–2008 – budova muzeu v rekonstrukci, od podzimu 2006, poprvé ve své historii, bez návštěvnického provozu.

2008–2010 – postupná realizace nových a obnovených expozic.

2010 – zpřístupnění muzea pro veřejnost.

Rekonstrukce budovy Národního technického muzea na Letné

Budova Národního technického muzea, postavená v letech 1938–1942, je stavbou výjimečné výtvarné, architektonické a urbanistické kvality. Jako taková byla v roce 1959 zapsána do Ústředního seznamu kulturních památek ČR.

Budova byla architektem Milanem Babuškou navržena v duchu pozdního funkcionalismu v silně klasicizujícím pojetí, ke kterému přispívá především symetričnost částí i celku, osová kompozice hlavních vstupů se zdůrazněnými vertikálami hranolových pilířů, použití kamene na obklad exteriéru i potlačení horizontality okenních otvorů. Symetrické čtyřpodlažní těleso ve tvaru U obemyká jedinečný výstavní prostor – dopravní halu, kde je umístěna expozice dějin dopravy.

Objekt muzea nebyl nikdy zcela dokončen v souladu s původním projektem. Interiéry byly v průběhu mnoha desetiletí upravovány vnucenými nájemci, čímž byl původně navržený velkorysý prostorový koncept znehodnocen. Obnova a dokončení stavby v duchu původního návrhu, rozšíření výstavních ploch a modernizace jejího provozního a technického zázemí se staly hlavními cíli probíhající rekonstrukce.

I. etapa 2001–2004

2001 – přidělení účelové investiční dotace Ministerstvem kultury ČR.

2002 – vypracování projektu ateliérem „AR 18 Němec Žilka architekti“.

2003 – vydání stavebního povolení, výběr dodavatele stavebních prací ve veřejné obchodní soutěži, zahájení stavebních prací – úpravy v prvním, druhém a třetím patře jihozápadního křídla a v I. suterénu (vybourání všech nepůvodních vestaveb a následné budování nových expozičních prostor, kanceláří, archivu a studoven).

Celkový finanční objem: 58 mil. Kč

II. etapa 2005–2008

2005 – rozhodnutí Ministerstva kultury ČR o pokračování rekonstrukce hlavní budovy NTM, následné vypracování navazujícího projektu zahrnujícího kromě dokončení rozestavěných částí budovy i rekonstrukce dalších prostor, celkově v rozsahu cca 70 % všech prostor.

2006 – obnovení stavebních prací a následné uzavření muzea pro veřejnost.

2007 – rekonstrukce expozic, vstupního vestibulu, foyerů v jednotlivých patrech, hlavního vnitřního schodiště, vybudování nového služebního vchodu, rekonstrukce výtahů, sociálního zázemí na všech podlažích, kinosálu pro 100 diváků a prodejny.

Srpen 2008 – kolaudace části rekonstruované budovy v rozsahu II. etapy.

Celkový finanční objem: 218 mil. Kč

III. etapa 2009–2011

Třetí etapa bude zahrnovat rekonstrukci zejména severovýchodního křídla, suterénů, obvodového pláště a areálu v okolí muzea, rekonstrukci interiérů původních pracoven, depozitářů, dílen, knihovny a zbývajících technických zařízení budovy.

Plánovaná realizace: 2009 až 2011

Plánovaný finanční objem: 165 mil. Kč

IV. etapa

Po dokončení nového muzejního objektu na sousedním pozemku dojde k přesunu některých pracovišť a sbírkových fondů z historické budovy. Uvolněné prostory bude nutno přizpůsobit novým funkcím. To bude obsahem IV. závěrečné etapy rekonstrukce, která je plánována přibližně na léta 2020 až 2025.

Nová muzejní budova Národního technického muzea

Hlavní budova muzea v Praze na Letné svojí dispozicí a vybavením odráží dobu svého vzniku v druhé polovině 30. let 20. století, především prostorové a provozní požadavky své doby. Její koncepce odpovídala tehdejší představě o činnosti muzea techniky, které bylo ponejvíce „historickým kabinetem“.

Nároky na kvalitní uložení a prezentaci stále se zvětšujícího počtu sbírkových předmětů, archiválií a knih se zcela změnila, a to jak z hlediska kvantitativních, tak zejména kvalitativních parametrů. Zvýšilo se i množství muzeem dokumentovaných oborů, avšak bez možnosti jejich prezentace. Před uzavřením muzea tak mohlo být vystaveno jen cca 10 % z celkového počtu sbírkových předmětů. Návštěvník chce mít přístup k digitalizovaným dokumentům, potřebuje využívat moderní technologie, funkční vyhledávací a informační databáze. V muzeu se ale též rád občerství a zrelaxuje.

Prostorové kapacity hlavní budovy byly již před několika desítkami let zcela vyčerpány. Jediným východiskem je vybudování dalšího muzejního objektu. Prozíravé bylo úsilí budovatelů muzea, když zakoupili takový pozemek, který toto umožňuje. Ostatně s existencí dalšího objektu počítal ve svých plánech již architekt Milan Babuška ve 30.–40. letech 20. století. Možné návrhy řešení se pak objevily i v letech padesátých.

Dominantou nové stavby bude syntetická expozice dějin průmyslu a techniky, jediná svého druhu v České republice. Zároveň sem bude přesunuta zbývající část provozního zázemí z historické budovy (včetně knihovny), kde se uvolní kapacity pro další nové expozice. Objekt bude mít samostatný vstup a se stávajícím muzeem bude propojen krytým jednopodlažním mostem.

Předpokládané členění nové budovy

Prostory pro veřejnost

- hala syntetické expozice dějin průmyslu a techniky a prostory expozic energetiky, strojírenství, stavitelství, chemie a biotechnologie a průmyslového designu (9 500 m²);
- výstavní sál – cca 1000 m²;
- veřejná knihovna – cca 1500 m²;
- přednáškové a prezentační centrum, konferenční sál – cca 1000 m²;
- restaurace a vyhlídková střešní terasa s kavárnou;
- výtahy a eskalátory;
- podzemní parkovací garáže pro návštěvníky s kapacitou 290 parkovacích míst.

Provozní zázemí hlavní budovy

- sklady
- depozitáře
- restaurátorské a konzervátorské dílny a laboratoře
- reprodukční středisko
- depozitář knihovny

Rozloha pozemku: 8 800 m²

Předběžně uvažovaná užitná plocha budovy: cca 14 000 m²

Obestavěný prostor: cca 135 000 m³

Předpokládaný termín realizace: 2016

Předpokládané náklady: cca 1 až 1,5 miliardy Kč

Obnova stálých expozic Národního technického muzea

Ve sbírkách Národního technického muzea nalezneme takové unikáty světového významu, jakými jsou astronomické přístroje ze 16. století, se kterými pracoval Tycho Brahe, první automobil vyrobený na našem území, salonní vůz Františka Ferdinanda d'Este nebo jedny z nejstarších daquerrotypů na světě. Hodnota sbírkového fondu spočívá v jeho komplexnosti a přítomnosti vzácných předmětů, a to v celoevropském i celosvětovém měřítku.

Stálé expozice Národního technického muzea na Letné byly zpřístupňovány postupně od roku 1948. Jednalo se o expozice cyklistiky, kinematografie, historie dopravy, hornickou expozici, expozici elektrotechniky, hutnictví, astronomie a fotografické a filmové techniky. V sedmdesátých letech přibyla expozice Měření času, v roce 1989 Akustika a v roce 1999 Telekomunikace. I když během 70. a 80. let prošla řada expozic výraznými reinstalacemi, pojetí a obsah zůstaly zachovány. Průměrné stáří instalací bylo přes 25 let, což bylo na přelomu nového tisíciletí již za hranicí jejich původně plánované fyzické i morální životnosti.

V rámci rekonstrukce muzea proto všechny stávající expozice projdou zásadní obměnou zohledňující moderní formy muzejní prezentace.

Hornictví + Uhelň a rudný důl

Umístění: 2. a 3. suterén

Plocha: 310 m² + 1690 m²

Libreto/scénář: Ing. Josef Petrik

Architektonické řešení: Ing. arch. Petr Janda

Předpokládané náklady: 4 mil. Kč

Předpokládaná realizace: 2011

Volné části expozice ve 3. a 2. suterénu, přístupné bez lektora, budou seznamovat návštěvníky s historií hornictví na našem území. Navazující prohlídka Uhelňého a rudného dolu bude doplněna o zvukové vjemy a možnost vyzkoušet si některé nástroje. Modely a audiovizuální projekce přiblíží veřejnosti historické i současné těžební techniky.

Dějiny železa

Umístění: 2. suterén

Plocha: 280 m²

Libreto/scénář: neurčeno

Architektonické řešení: neurčeno

Předpokládané náklady: 5 mil. Kč

Předpokládaná realizace: 2011

Expozice bude zachycovat rozvoj výrobních zařízení a technologií hutnictví od nejstarších dob až do současnosti. Svě místo zde zaujme i umělecké zpracování železa – výroba umělecké litiny, kovářství a zámečnictví.

Expozice dopravy

Umístění: přízemí, dopravní hala

Plocha: 2480 m²

Libreto/scénář: Petr Kožíšek, PhDr. Jan Králík, Mgr. Arnošt Nezmeškal, Mgr. Tomáš Rezek

Architektonické řešení: MgA. Marcela Steinbachová

Předpokládané náklady: 27 mil. Kč

Předpokládaná realizace: 2010

Dopravní hala prochází částečnou rekonstrukcí. Historický příběh automobilu, motocyklu, letectví, lodní či železniční dopravy v českých zemích budou dokumentovat unikátní sbírkové předměty objasňující historické souvislosti vývoje dopravy a společnosti.

Interkamera**Umístění:** přízemí**Plocha:** 400 m²**Libreto/scénář:** MgA. Petr Kliment**Architektonické řešení:** Ing. arch. Petr Bouřil**Předpokládané náklady:** 7 mil. Kč**Předpokládaná realizace:** 2011

Nové prostorové členění obnovené expozice dějin fotografické a filmové techniky umožní vystavovat vedle přístrojů i dobové fotografie. Úvodní část bude tvořena fotografickým ateliérem z přelomu 19. a 20. století. V expozici se budou pravidelně konat doprovodné programy a tvůrčí dílny.

Astronomie**Umístění:** 2. patro**Plocha:** 220 m²**Libreto/scénář:** Ing. Antonín Švejda**Architektonické řešení:** probíhá výběrové řízení**Předpokládané náklady:** 7 mil. Kč**Předpokládaná realizace:** 2009

V expozici astronomie bude prezentován soubor astronomických přístrojů z 16. – 20. století, doplněný originálními dokumenty a mapami. Funkční modely umožní návštěvníkovi pochopit principy fungování historických měřících a pozorovacích zařízení.

Budování nových expozic Národního technického muzea

Rekonstrukce muzea se stala jedinečnou příležitostí k významnému rozšíření výstavních kapacit a představení oborů, které dosud nebyly v muzeu prezentovány. Mnoho let byla celá patra budovy využívána cizími institucemi k administrativním účelům. Vybouráním nepůvodních příček vznikly nové expoziční prostory dle původního projektu architekta Milana Babušky. Celkově má nyní NTM k dispozici 6 800 m² výstavní a expoziční plochy.

Poprvé v historii muzea na Letné budou veřejnosti prezentovány atraktivní sbírky architektury a stavitelství (naposledy byly v omezené míře k vidění ve Schwarzenberském paláci), rozsáhlá sbírka drobné techniky pro domácnost a také odborníky vysoce ceněná sbírka tiskařství.

Hnací stroje a motory

Umístění: 1. suterén

Plocha: 670 m²

Libreto/scénář: Radko Kynčl

Architektonické řešení: Akad. mal. Ondřej Laštůvka

Předpokládané náklady: 4 mil. Kč

Předpokládaná realizace: 2010

Instalace doplní spektrum expozic mapujících klíčové průmyslové obory, bez nichž by nebyl možný technický a technologický vývoj. Představí stacionární energetické mechanické i elektrické stroje včetně spalovacích pohonných jednotek dopravních prostředků, které na návštěvníka zapůsobí svojí autenticitou a monumentalitou.

Fotografický ateliér

Umístění: přízemí

Plocha: 160 m²

Libreto/scénář: MgA. Petr Kliment

Architektonické řešení: Ing. arch. Petr Bouřil

Předpokládané náklady: 4 mil. Kč

Předpokládaná realizace: 2010

Ateliér bude vstupní částí obnovené expozice Interkamera. Ve funkční maketě fotografického ateliéru na denní světlo z přelomu 19. a 20. století bude představena kolekce ateliérových, technických a salonních fotografických přístrojů, ale též nezbytné dobové rekvizity.

Tiskařství

Umístění: 1. patro

Plocha: 570 m²

Libreto/scénář: Ing. Jana Vránková, Olga Frídllová

Architektonické řešení: Ing. arch. Kryštof Štulc

Předpokládané náklady: 12 mil. Kč

Předpokládaná realizace: 2009

Expozice bude přibližovat vývoj tiskařské výroby zejména v 19.–20. století. Tisková příprava, různé formy tisku i tiskařských výstupů budou předváděny v prostoru autentické dílny, která bude vybavena originálními historickými stroji. Celkový dojem bude umocňovat provozní

zašpinění, vůně tiskových barev, originální pomůcky či matrice. O zážitkový vjem se postarají příležitostně spuštěné stroje. Nedílnou součástí bude prostor určený pro workshopy.

Technika v každodenním životě

Umístění: 1. patro

Plocha: 570 m²

Libreto/scénář: Ing. Jana Mašínová

Architektonické řešení: v jednání

Předpokládané náklady: 8 mil. Kč

Předpokládaná realizace: 2010

Expozice bude dokumentovat význam drobných objevů a vynálezů, které mnohdy považujeme za naprosto samozřejmé. Vývoj přístrojů a zařízení bude přibližovat pomocí samotné věci (objevu, nápadu, vynálezu), vysvětlení jejího principu a funkce (s interaktivní formou prezentace) a demonstrací její současné podoby. Nebudou chybět ani ukázky tzv. slepých uliček vývoje.

Prvních sto let

Umístění: 2. patro

Plocha: 570 m²

Libreto/scénář: PhDr. Jan Hozák

Architektonické řešení: Arch. Jan Polášek

Předpokládané náklady: 3 mil. Kč

Předpokládaná realizace: 2009

Dlouhodobá výstava věnovaná stému výročí založení muzea bude prostřednictvím unikátních historických dokumentů, fotografického a archivního materiálu i vlastních exponátů mapovat historii budování českého muzea techniky v letech 1908–2008.

Architektura, stavitelství a design

Umístění: 3. patro

Plocha: 570 m²

Libreto/scénář: Bc. Karel Ksandr, Ing. arch. Petr Krajčí

Architektonické řešení: Ak. arch. David Vávra

Předpokládané náklady: 6 mil Kč

Předpokládaná realizace: 2009

Množství historických architektonických modelů, plánů, projektů či stavebních artefaktů soustředěných v této expozici bude dokumentovat vývoj české architektury od poloviny 19. století až do současnosti. Návštěvník se na chvíli ocitne v secesním či kubistickém prostoru nebo nahlédne do historických pracoven některých architektů.

Depozitární areál Národního technického muzea v Čelákovících

Pouze přibližně 5 000 sbírkových předmětů z majetku muzea mohli na počátku 90. let návštěvníci obdivovat ve výstavních a expozičních sálech NTM. Ostatní byly uloženy v depozitářích v Úholičkách, Cerhonicích, Pařezí, Hřešihlavech, karlínské Invalidovně a ve starých depozitárních objektech v areálu v Čelákovících, a to na ploše cca 13 000 m². V letech 1991 až 2002 přitom Národní technické muzeum přišlo po vydání tří objektů v rámci restitucí a v důsledku vyklizení zatopeného objektu karlínské Invalidovny o cca 5 000 m² depozitárních prostor. Množství sbírkových předmětů však dále narůstá a zároveň narůstají i nároky na parametry prostor pro jejich uložení. Zároveň kvůli probíhající rekonstrukci hlavní budovy a nutnosti vystěhovat expoziční prostory vyvstal závažný problém, kam dočasně umístit vystavené exponáty. Tuto situaci muzeum řeší výstavbou vlastních nových depozitářů v Čelákovících.

Depozitární hala č. 1

Zastavěná plocha: 1790 m²

Celková užžitná plocha depozitářů: 4000 m²

Realizace: 2003–2006

Depozitární objekt je rozvržen do pěti základních vnitřních prostorů, a doplněn místností pro přechodné uskladnění exponátů před jejich očištěním a uložením. Předměty běžné velikosti jsou umísťovány na regály v samonosné třípatrové ocelové vestavbě. Předměty střední velikosti putují do prostoru s pojízdnými regály pro ukládání europalet v pěti patrech nad sebou. Volná hala je určena pro ty nejobemnější a nejtěžší předměty. Pro atypické a rozměrné předměty slouží samostatná místnost vybavená pevnými regály. Posledním prostorem je archiv, vybavený výkresovými skříněmi a regály. V hale je prostor mechanické a chemické očišty a samostatná konzervátorská dílna.

Stavba byla oceněna první cenou v 5. ročníku soutěže Gloria musaealis v kategorii Muzejní počín roku.

Depozitární hala č. 2

Zastavěná plocha: 1 640 m²

Celková užžitná plocha depozitářů: 2 040 m²

Realizace: 2008–2009

Hala č. 2 je určena zejména pro uložení trojrozměrných sbírkových předmětů z oborů dopravní a strojírenské techniky. Z tohoto zadání vychází dispoziční řešení objektu. Jeho dvě podlaží budou koncipována jako univerzální halové prostory, v každém podlaží pak vzniknou samostatné halové depozitáře. Navíc budou v samostatných prostorách instalovány osvědčené regály pro uložení europalet a běžné policové regály.

Depozitární hala č. 3

Zastavěná plocha: 1557 m²

Celková užžitná plocha depozitářů: 2 990 m²

Realizace: 2009–2011

Hala bude určena v první řadě pro dlouhodobé uchování archiválií a výkresů.

Železniční muzeum Národního technického muzea

Železniční sbírky NTM jsou unikátní svým obsahem i rozsahem. Kdybychom všech 132 železničních vozidel ze sbírek muzea seřadili za sebe, vznikla by řada dlouhá 1,5 km. Kapacita dopravní haly v hlavní budově muzea na Letné umožňuje vystavení jen jejich minimální části. Najít vhodný prostor pro umístění mnohatunových vozidel, dokumentujících historii a vývoj našich železnic v uplynulých 160 letech, se proto stalo prvořadým úkolem muzea.

Nové Železniční muzeum bude vybudováno v bývalém areálu lokomotivního depa Masarykova nádraží v Praze, posledního autenticky dochovaného a kontinuálně provozovaného evropského metropolitního nádraží z prvního období výstavby železnic (před rokem 1850). Právě na toto nádraží přijel roku 1845 do Prahy první vlak tažený parní lokomotivou a celý areál tak symbolizuje začátek a rozvoj železniční dopravy v našich zemích.

Kde jinde vyprávět příběh železnice, než v unikátním prostředí 155 let staré industriální empírové památky, v bezprostřední blízkosti centra hlavního města, v sousedství živé železniční stanice a nové, moderní čtyřkolejné železniční estakády. Budou zde vystaveny největší unikáty ze železničních sbírek NTM, ale i dalších oborů, zejména strojírenství.

Historie budování Železničního muzea NTM

2000 – prohlášení areálu lokomotivního depa Masarykova nádraží za kulturní památku.

2000 – usnesení vlády ČR č. 1147 o vybudování Železničního muzea NTM v areálu bývalého lokomotivního depa Českých drah na Masarykově nádraží.

2002 – předání budov a částí pozemků Českými drahami.

2004 – nařízení o stavební uzávěře prostoru Masarykova nádraží vydané Magistrátem hlavního města Prahy.

2006 – 35. zasedání výboru pro kulturu, ochranu památek a cestovní ruch zastupitelů Hlavního města Prahy s usnesením, že se v uvedené lokalitě se Železničním muzeem počítá a jeho vzniku nic nebrání.

2006-2008 – žádost NTM na odboru výstavby MČ Praha 1 a útvaru rozvoje MHMP o udělení výjimky ze stavební uzávěry, výjimka nebyla udělena.

2007 – v souladu s názorem Ministerstva kultury ČR nově jmenovaný generální ředitel Horymír Kubíček stanovil vybudování Železničního muzea NTM v objektu depa na Masarykově nádraží za prioritu NTM.

2008 – probíhá stavebně-historický a stavebně-technický průzkum objektů, zahájení sanačních prací na střeších původních objektů z roku 1845.

Plocha areálu: 15 310 m²

Předpokládaná realizace: 2009–2012

Předpokládané náklady: cca 500 mil. Kč

Centrum stavitelského dědictví v Plasích

Idea

Již zběžný pohled na současnou stavební produkci odhaluje, jak se z každodenní stavební praxe i všeobecného kulturně-historického přehledu rychle vytrácí povědomí o historickém stavitelství. Tradiční znalosti přestávají být předávány také v rámci odborné výuky a hrozí tak nenávratná ztráta povědomí o této široké a velmi důležité oblasti lidské činnosti. Ztráta kontinuity technologií i materiálové a tvarové podoby konkrétních stavebních prvků bezprostředně ohrožuje nejen obor péče o stavební památky, ale dotýká se rovněž soudobé stavební kultury a v obecné rovině i snahy o trvale udržitelný rozvoj.

Národní technické muzeum již od svého vzniku v r. 1908 techniku a technologie užívané v oboru stavitelství systematicky mapuje. V posledních letech je v oddělení architektury a stavitelství rozpracovávána myšlenka založení Centra stavitelského dědictví (CSD), které by stále se zvětšující mezeru ve znalostech historických stavebních materiálů, konstrukcí i řemesel pomohlo zaplnovat. Smyslem však není jen rozšíření a prezentace určitého segmentu muzejních sbírek. Připravovaný studijní depozitář s vývojovými řadami stavebních prvků, „stavebně řemeslná huť“ praktikující tradiční (leckdy již pozapomenutá) stavební řemesla, zážitková expozice historického stavitelství i konferenční zázemí mají zajistit, aby CSD bylo živým centrem setkávání nejširšího spektra zájemců stavební historie. Kromě památkářů a vlastníků historických staveb má záměr oslovit rovněž profesní organizace, stavební firmy, studenty, badatele a vůbec každého, kdo má chuť se o kráse a „fortelu“ stavění v minulosti něco dozvědět.

Jako optimální se pro realizaci nastíněné myšlenky ukázal areál národní kulturní památky klášter Plasy s řadou stavebně i architektonicky zcela jedinečných, leč přiměřeným způsobem nevyužívaných, objektů. Západočeské Plasy již od vrcholného středověku představovaly centrum kultury a vzdělanosti nejen pro region povodí řeky Střely, ale náležely i mezi významná místa civilizace a poznání v celém českém království. Zasloužil se o to cisterciácký řád, který sem krátce před polovinou 12. století uvedl kníže Vladislav II. V období baroka došlo k zásadní přestavbě klášterního komplexu, zejména za účasti špičkových architektů J. B. Matheye a J. B. Santiniho. Ti areálu vtiskli zcela ojedinělou architektonickou podobu při zachování cenných středověkých částí. Stavebně technickou výjimečnost jednotlivých objektů podtrhují unikátně dochované doklady historických stavebních technologií, které budou prostřednictvím připravovaného CSD náležitě prezentovány. Vznikem centra dojde k revitalizaci zejména hospodářských staveb bývalého kláštera. Realizace projektu tak přinese záchranu především značně zdevastovanému románsko-baroknímu hospodářskému dvoru, smysluplné využití získá bývalý pivovar s barokním mlýnem a potřebné obnovy se dočká rovněž vzácná barokní sýpka se středověkou dvoupodlažní královskou kaplí. Spojení myšlenky CSD s jedinečností plasského klášterního komplexu tak záměru propůjčuje mimořádně silný synergický efekt.

Popis projektu

Projekt CSD je komplexně pojatým záměrem záchrany a zprostředkování paměti o historickém stavitelství, který svým pojetím navazuje na širší snahy o zachování hmotného kulturního dědictví i autenticity evropského kulturního prostoru.

Globálním cílem projektu je vytvoření národní instituce zaměřené na poznávání a uchovávání vědomostí o historickém stavitelství, a to zejména aktivací dvou nedostatečně využitých význačných celků kulturního dědictví – autentických předmětů historického stavitelství a památkových objektů v areálu NKP Plasy. Oba tyto prvky budou vznikem CSD zpřístupněny veřejnosti a aktivně využívány především pro oblast výzkumu a primárního i dalšího vzdělávání.

CSD bude vytvářeno jako paměťová instituce muzejního typu, která bude uvedené cíle naplňovat zejména těmito prostředky:

- budováním studijního depozitáře s referenční sbírkou historických stavebních materiálů, prvků, konstrukcí a řemeslnických nástrojů,
- systematickým shromažďováním informací o historických stavebních postupech a technologiích,
- vytvářením sítě praktikujících řemeslníků ovládajících tradiční stavební řemesla a poskytováním zázemí pro předávání těchto znalostí dalším zájemcům,
- vytvářením prostorového i informačního zázemí pro studium historického stavitelství, konkrétně budováním odborné knihovny, poskytováním prostoru pro setkávání zájemců o obor historického stavitelství apod.,
- vlastní badatelskou činností v daném oboru, včetně konfrontace historických stavebních materiálů a tradičních technologií s materiály a postupy současnými,
- popularizací historického stavitelství mezi širokou veřejností, a to zejména vybudováním stálé expozice a pořádáním tematických výstav.

Vznikem CSD bude položen základ pro chybějící středisko výuky i celoživotního vzdělávání v jednotlivých dílčích oborech týkajících se především péče stavební památky. Realizací projektu zároveň dojde ke stavební obnově významného památkového areálu, který v rámci centra poslouží rovněž jako unikátní ukáзка dobové stavební kultury.

Nositel projektu je Národní technické muzeum, záměr počítá s úzkou spoluprací s Národním památkovým ústavem, Plzeňským krajem a městem Plasy, dále rovněž s vysokými školami humanitního i technického zaměření a profesními organizacemi. Působnost CSD bude celostátní, zacílená na potřeby tuzemské i zahraniční badatelské obce, zároveň však centrum bude historické stavitelství systematicky prezentovat i široké veřejnosti

Rámcový harmonogram příprav Centra stavitelského dědictví

2005 – rozpracování základní myšlenky vzniku Centra.

2006 – výběr objektů v areálu kláštera Plasy (okr. Plzeň-sever), příprava ideového záměru.

2007 – záměr zařazen na tzv. indikativní seznam Ministerstva kultury ČR.

2008 – rozpracování projektového záměru a příprava projektové dokumentace ke stavebnímu řízení.

2009 – podání žádosti o financování z prostředků z Integrovaného operačního programu SF EU (prioritní oblast 5.1.a).

2009 – 2013 – průběh investiční akce, od 2011 postupné fungování Centra pro odbornou veřejnost.

2014 – předpokládané otevření Centra stavitelského dědictví pro širokou veřejnost.

Více informací na: www.ntm.cz/csd